

Vedlegg

Veiledning om forbudet mot pyramidespill og ulovlig markedsføring

I dette vedlegget forklarer vi hvilke krav regelverket stiller, og hva du må gjøre for å unngå å bryte reglene.

Forbrukertilsynet kontrollerer at næringsdrivende blant annet følger markedsføringsloven og forskrift om urimelig handelspraksis. Hvis du driver næringsvirksomhet eller opptrer på vegne av en næringsdrivende, må du følge disse reglene. Når vi ser forhold vi mener er ulovlige etter markedsføringsloven, kan vi gi veiledning eller fatte vedtak. Dette brevet er ikke et vedtak, men veiledning slik at du kan unngå å bryte loven fremover.

Finanstilsynet fører tilsyn med foretak og markeder i finanssektoren for å bidra til finansiell stabilitet og velfungerende markeder, samt til at forbrukere og investorer kan ha tillit til at finansielle tjenester ytes i samsvar med regelverket. Dersom Finanstilsynet avdekker forhold som kan være i strid med finanslovgivningen, kan tilsynet gi veiledning eller gripe inn med pålegg og sanksjoner.

Ved vurderingen av om markedsføringsloven kommer til anvendelse, er det ikke avgjørende om aktøren har registrert enkeltpersonforetak (ENK). Det sentrale er om vedkommende må anses som "næringsdrivende" etter loven. Etter markedsføringsloven § 5 bokstav b) er næringsdrivende en fysisk person som utøver næringsvirksomhet av et visst omfang med hensikt om å tjene penger på dette. Det må foretas en konkret vurdering, men terskelen er ikke høy. Det er tilstrekkelig at aktiviteten er vedvarende eller av et visst omfang og skjer for økonomisk fordel jf. ot.prp. nr. 55 (2007-2008) s. 190.

Markedsføring vi har sett på profilen(e) din(e)

Forbrukertilsynet har undersøkt flere av profilene dine i sosiale medier. Der har vi sett at du markedsfører deltakelse i BE (Better Experience).

I markedsføringen fremheves blant annet:

- muligheter for høy inntekt og stor økonomisk gevinst
- fremstillinger av oppnådde resultater eller avkastning
- tilgang til opplæring, verktøy eller systemer som skal gjøre det mulig å oppnå slike resultater.
- deltakelse på store arrangementer og eksklusive turer.

Innholdet gir inntrykk av at forbrukerne vil få en økonomisk gevinst og tilgang på en eksklusiv livsstil ved å bli med i BE. Markedsføringen er vag når det gjelder hvordan man faktisk kan tjene penger. Forbrukerne blir oppfordret til å vise interesse med likes eller kommentarer for å etablere kontakt på andre kanaler. Først da vil de få mer informasjon.

Hva du må gjøre for å følge loven

For å unngå å bryte loven mener vi at du må:

- Unngå enhver form for markedsføring for og verving til noe som kan utgjøre et pyramidespill.
- Sørg for at du kan dokumentere alle påstander om inntekt, avkastning eller resultater ved deltakelse i BE. Du må ha dokumentasjonen klar når markedsføringen skjer.
- Gi tydelig informasjon om risiko, kostnader, vilkår og hvordan man faktisk kan tjene penger og få dem utbetalt.
- Unngå villedende eller ensidig positive fremstillinger, inkludert å tone ned eller utelate risiko for tap.
- Tydelig opplyse om at BE, SageMaster og DeepSage ikke har tillatelse til å tilby investeringstjenester i Norge.

BE kan være en ulovlig investeringstjeneste

Finanstilsynet mener at BE i praksis fungerer som inngangsport til et større system som handler om trading og investeringer.

Gjennom BE får brukere tilgang til SageMaster og DeepSage. DeepSage er ut fra Finanstilsynets forståelse, et KI-verktøy utviklet av SageMaster som gir hjelp til markedsanalyser, handelsstrategier og vurderinger av når man bør handle. Dette ligner i stor grad på investeringstips og investeringsrådgivning. Hva som er investeringstjenester, fremgår av verdipapirhandeloven § 2-1 nr 1 -9.

I markedsføringen brukes også Trading People Revolution (TPR), som fremstiller deltakelse som en bevegelse eller livsstil, samt WOW innhold som knytter trading sammen med personlig utvikling og mindset. Dette gjør det vanskelig for brukere å forstå hvor grensen går mellom opplæring og faktisk investering og trading.

Selv om BE, SageMaster og DeepSage fremstår som separate tjenester, er de tett knyttet sammen, og handel legges i praksis til rette gjennom tredjepartsplattformer som TagMarkets. TagMarkets er registrert på Mauritius, og har ikke tillatelse til å tilby investeringstjenester til norske kunder.

Finanstilsynet vurderer derfor at opplegget samlet sett kan utgjøre ulovlig investeringstjeneste, selv om det omtales som kurs, og opplæring.

Pyramidespill er forbudt

Forbrukertilsynet mener flere ting tyder på at BE har noen likhetstrekk med pyramidespill.

Det er forbudt å etablere, markedsføre eller delta i pyramidespill. Dette betyr blant annet at det er ulovlig å verve deltakere aktivt. Dette gjelder også i sosiale medier.

Forbudet mot pyramidespill står i forskrift om urimelig handelspraksis § 1 nr. 14, som inngår i den såkalte svartelisten. Det er en liste over handelspraksis som alltid anses som urimelig. Alt som står på denne listen, er forbudt etter markedsføringsloven § 6.

Et pyramidespill er en ordning der deltakere betaler for å bli med, og der inntekten i hovedsak kommer fra å rekruttere nye deltakere, ikke fra reelt salg eller forbruk av produkter eller tjenester. Selv om det også selges kurs eller produkter, kan det likevel være et ulovlig pyramidespill.

Forbudet mot pyramidespill betyr at hvis tjenesten er et pyramidespill vil også all markedsføring for tjenesten og verving være ulovlig.

En ordning regnes som pyramidespill hvis tre vilkår er oppfylt:

- i Hvis du må betale for å delta. Dette gjelder også obligatoriske kurs.
- ii Hvis du kan tjene penger på å verve andre.
- iii Hoveddelen av inntekten kommer fra verving, ikke salg eller bruk av produkter.

Det kan være små forskjeller mellom lovlig nettverksmarkedsføring (MLM) og ulovlig pyramidespill, og vanskelig å avgjøre uten grundig undersøkelse av hele selskapet. Også dersom et system ikke er et pyramidespill kan det bryte mot regler i markedsføringsloven.

Krav til all markedsføring

Markedsføringsloven inneholder regler om markedsføring, handelspraksis og avtalevilkår rettet mot forbrukere.

Markedsføringsloven § 3 krever at næringsdrivende skal kunne dokumentere alle påstander om faktiske forhold som de bruker i reklame. Det gjelder blant annet, inntektsmuligheter, avkastning og resultater man kan oppnå. Dokumentasjonen må være på plass når markedsføringen skjer.

Villedende markedsføring er forbudt

Urimelig handelspraksis er forbudt ifølge markedsføringsloven § 6. Hvis noe er villedende på en måte som påvirker forbrukeres valg, vil det også være urimelig. Markedsføring er en form for handelspraksis. En handelspraksis er alltid urimelig dersom den er villedende etter § 7 eller §8.

Markedsføring er villedende dersom den gir et uriktig eller misvisende inntrykk av hovedegenskapene til det som blir markedsført. Det gjelder for eksempel fordeler eller risiko ved et produkt.

Det kan også være villedende å utelate eller skjule viktige opplysninger forbrukeren trenger for å kunne ta et informert valg. Det samme gjelder hvis viktig informasjon blir gitt på en uklar eller uforståelig måte. Det er viktig at forbrukeren får et tilstrekkelig godt og riktig grunnlag for sitt valg.

Markedsføringen kan være ulovlig selv om ingen faktisk har inngått en avtale eller investert penger. Det er nok at markedsføringen er egnet til å påvirke forbrukernes til å ta et valg de ellers ikke ville ha tatt. Det er nok at forbrukeren ber om mer informasjon.

Om brudd på forbudet mot pyramidespill

Forbrukertilsynet vet at man må betale en månedlig kostnad for å få tilgang til Sagemaster og DeepSage, som markedsføres som læringsverktøy.

Vi har også fått vite at BE opererer med en nivåbasert rangering. Deltakere kan øke i gradene ved å verve nye medlemmer. Høyere rang gir økt månedlig utbetaling. Ifølge tidligere deltakere ser det ut til at en større del av den økonomiske gevinsten kommer fra verving enn fra avkastning eller profitt ved bruk av investerings- og læringsverktøyet og fra salg av kurs.

Dersom mer penger tjenes på å verve nye deltakere enn på at et produkt eller tjeneste faktisk selges eller brukes, er ordningen et pyramidespill og dermed ulovlig.

Om brudd på markedsføringsloven

Påstander om inntektsmuligheter, økonomisk gevinst og oppnådde resultater må dokumenteres. Hvis dere ikke har dokumentasjon på at påstandene stemmer, vil markedsføringen kunne være villedende.

Markedsføringen vi har sett fremhever økonomisk gevinst og resultater på en måte som kan gi et mer positivt bilde enn det som er reelt. Det kan være egnet til å villede forbrukerne.

Alle investeringer innebærer risiko for tap. Det kan være villedende å framstille denne risikoen som mindre enn den faktisk er. Det kan også være villedende å utelate opplysninger om kostnader, vilkår, hva som kreves for å oppnå inntekt og hvordan man kan få denne utbetalt.

Markedsføringen må også opplyse tydelig om at BE ikke har tillatelse til å tilby investeringstjenester i Norge, og at Finanstilsynet derfor ikke fører tilsyn med virksomheten.

Når vi vurderer om markedsføringen er villedende er det avgjørende om den er egnet til å påvirke forbrukernes valg. Terskelen for påvirkning er lav. Dersom noen for eksempel følger oppfordringene om å kommentere på et innlegg for å få mer informasjon, vil dette være nok til å oppfylle påvirkningsvilkåret.

Du er selv ansvarlig for innholdet du publiserer, selv om du bare deler fra andre.

Ansvar og risiko ved markedsføring av investeringer på sosiale medier

Trading, valuta, kryptovaluta og lignende finansielle produkter innebærer svært høy risiko, og mange taper penger, i enkelte tilfeller hele beløpet de investerer. Når du deler innhold som gir inntrykk av økonomisk frihet, at «alle kan lykkes», eller som toner ned risiko, kan dette villedende følgerne dine og føre til betydelige økonomiske tap.

Det er viktig å være klar over at du kan bli holdt ansvarlig dersom du bidrar til villedende markedsføring, også dersom du opplever at du «bare deler din egen historie» eller ikke kjente regelverket. Som avsender har du et selvstendig ansvar for virkningen innholdet ditt kan ha.

Dersom du omtaler eller promoterer økonomiske produkter eller konsepter, forventes det at informasjonen er korrekt, balansert og tydelig, at gevinster ikke overdrives, og at risiko alltid kommer klart frem. Det skal også fremgå tydelig dersom du mottar betaling, provisjon, gratis tilgang, gaver eller andre fordeler, eller dersom du selv kan tjene penger på at andre melder seg på. Dette skal merkes klart, for eksempel som «Annonse» eller «Reklame».

Regelverket for investeringstjenester er utformet for å beskytte forbrukere. Dersom Finanstilsynet har grunn til å anta at reglene i verdipapirhandelloven brytes, kan tilsynet gripe inn også overfor enkeltpersoner som medvirker til ulovlig markedsføring gjennom sosiale medier.

Det kan gis pålegg om å stanse markedsføring eller fjerne eller korrigere villedende innlegg, og i alvorlige eller gjentatte tilfeller kan det også være aktuelt å ilegge overtredelsesgebyr. Formålet er å hindre at flere forbrukere blir påvirket og risikerer økonomisk tap.